

Voortgang Europastrategie Provincie Utrecht ACTIVITEITEN 2017 & ACCENTEN 2018

INLEIDING

Deze rapportage vat de activiteiten van de provincie Utrecht op het gebied van Europa in 2017 samen. 'Europa' is geen beleidsveld op zich, maar een aspect van veel verschillende beleidsopgaven van de provincie. Daarom bevat deze rapportage, evenals de [Europastrategie](#) van de provincie, de Europa-gerelateerde activiteiten van de hele organisatie. De portefeuillehouder Europa en het Cluster Europa (BDO-BIN) vervullen een signalerende, faciliterende en coördinerende rol.

Utrecht als Europese topregio en proeftuin voor Healthy Urban Living

2017 was het jaar van de intensivering van de samenwerking binnen de regio op het gebied van internationale Public Relations en gezamenlijke versterking van het profiel van de provincie Utrecht in Europa. Samen met onze regionale partners hebben we onze regio als een proeftuin ('living lab') voor Healthy Urban Living gepresenteerd aan de bezoekers van het [International Match Making Event](#) in Utrecht. Een brede bestuurlijke delegatie vanuit de regionale multiple-helix heeft deze boodschap vervolgens samen met het college van Gedeputeerde Staten uitgedragen tijdens een [werkbezoek aan Brussel](#). Ook de lancering van de derde editie van de [EU Regional Competitiveness Index](#) is door de regionale partijen aangegrepen om Utrecht op de kaart te zetten. Naast de *EU Regional Competitiveness Index* (2^e positie) verscheen Utrecht in 2017 nog in een aantal andere Europese ranking in de topositie:

- [Regional Innovation Scoreboard](#) ('innovation leader'),
- [Cultural and Creative Cities Monitor](#) (3^e in eigen grootteklasse),
- [European Social Progress Index](#) (5^e positie),
- [YouthMetre](#) (3^e positie).

Kortom, Utrecht staat op de kaart in Europa als een topregio die de sterke economische positie, concurrentiekracht en welvaart combineert met de aandacht voor gezonde leefomgeving.

Wat de Europese financieringskansen betreft, hebben we in 2017 voorbereidingen getroffen voor de financiering van het provinciale investeringsprogramma duurzame energie vanuit het subsidieprogramma ELENA, *European Local ENergy Assistance*, van de Europese Investeringsbank (EIB). De uitvoering van het Plattelandsontwikkelingsprogramma POP 3 loopt op schema, waarbij door betrokkenen in het werkveld veel knelpunten worden ervaren rondom de complexiteit van de regeling, administratieve lasten en de verplichte cofinanciering. Het EFRO-programma Kansen voor West II vergt extra aandacht. Er is tot nu toe 11% van het voor de provincie Utrecht bestemde EFRO-budget beschikbaar aan projecten. Dit heeft o.a. te maken met de in deze periode ingevoerde toetsing door een Randstedelijke Deskundigecommissie.

Leeswijzer:

[Hoofdstuk 1](#): stand van zaken van de zeven ambities van de Europastrategie;

[Hoofdstuk 2](#): Europa-activiteiten per elk van de zes opgaven;

[Hoofdstuk 3](#): Vooruitblik 2018.

Per onderwerp zijn de ambtelijke dossierhouders vermeld met hun afdeling en team. Indien geen naam is vermeld, betreft het een activiteit waar het Europa-cluster (BDO-BIN), het eerste aanspreekpunt voor is:

- Joanne Swets, vertegenwoordiger / lobbyist in Brussel,
- Marieke Hekman - de Knecht, adviseur Europese fondsen en netwerken,
- Tomasz E. Jaroszek, beleidsadviseur / coördinator Europa.

1. VOORTGANG AMBITIES EUROPASTRATEGIE

De [Europastrategie van de provincie Utrecht 2016-2019](#) "In verbinding' in Europa!" kent zeven concernambities. Hieronder vindt u per ambitie een korte duiding van de stand van zaken van de realisatie ervan. Nadere beschrijving van de desbetreffende activiteiten vindt u in hoofdstuk 2.

Ambitie 1: Samen met onze regionale partners, Regio Randstad, [Huis van de Nederlandse Provincies](#) en netwerken, bijdragen aan betere EU-regelgeving op het gebied van gezonde leefomgeving.

In 2017 hebben we samen met onze partners bijgedragen aan betere Europese regelgeving op het gebied van gezonde leefomgeving door:

- lobbygesprekken met Europarlementariërs Gerben-Jan Gerbrandy (D66) en Bas Eickhout (GL), beiden lid van de tijdelijke Commissie Emissies in de automobielindustrie (EMIS), oftewel 'Commissie Dieselgate',
- de brief van 5 juni namens het AIR-netwerk aan de Europese Commissie met het verzoek de aanbevelingen van de 'Commissie Dieselgate' van het Europees Parlement over te nemen en de impact van de verhoogde uitstoot door diesels op de luchtkwaliteit in de lidstaten te onderzoeken,
- input te leveren voor het werkprogramma 2018 van de ENVE commissie van het Europees Comité van de Regio's,
- input te leveren voor het advies van het Comité van de Regio's over een doeltreffend waterbeheersysteem: een benadering van innovatieve oplossingen (advies Loggen).

Zie s.v.p. nadere toelichting hieronder in § 2.1.

Ambitie 2: Benutten van bestaande netwerken en actief aansluiting zoeken bij nieuwe netwerken die een bijdrage kunnen leveren aan onze provinciale doelstellingen.

In 2017 is de provincie Utrecht lid geworden van het [Polis netwerk](#), het toonaangevende Europese kennisplatform voor steden en regionale samenwerkingsverbanden op het gebied van innovatie in verkeer en vervoer (zie hieronder § 2.5.).

Op de vooravond van 2018, het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed, heeft de provincie de mogelijkheden verkend om zich aan te sluiten als partnerorganisatie bij [Europa Nostra](#), een pan-Europese federatie van (niet-)gouvernementele en non-profitorganisaties uit 45 landen, die zich gezamenlijk inzetten voor het behoud van cultureel erfgoed. De besluitvorming over het lidmaatschap vindt plaats in 2018 (zie hieronder § 2.6.).

Via het netwerk rondom het project CLean INland SHipping ([CLINSH](#)) krijgen we toegang tot de meest actuele kennis over een schonere binnenvaart. (Zie verder hieronder §2.1.)

Samen met onze Randstadpartners hebben we besloten het lidmaatschap van het netwerk PURPLE te beëindigen (zie hieronder § 2.4.).

Ambitie 3: Bijdragen aan verbetering van de samenwerking binnen het Huis van de Nederlandse Provincies en Regio Randstad.

Mede op initiatief van de Randstadprovincies en onder verantwoordelijkheid van gedeputeerde Pennarts als Randstad-lid van het Dagelijks Bestuur van het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) is een "verbeteringstraject HNP-IPO-provinciehuizen" in 2017 afgerond. De conclusies ervan zijn gevat in het nieuwe "Plan van aanpak en implementatie Europastrategie" van de 12 provincies dat op 13 april 2017 op verzoek van het HNP-bestuur door het IPO-bestuur is vastgesteld. Het HNP-bestuur kiest voor drie prioritaire Europese dossiers: Cohesiebeleid na 2020, Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) en Energie-unie. Naast de drie prioritaire dossiers zorgt het HNP voor signalering en monitoring van overige Europese onderwerpen en dossiers die van belang zijn voor de gezamenlijke provincies.

In het kader van de Randstadsamenwerking zijn verschillende bijeenkomsten georganiseerd, zoals

- het Randstad-netwerkdiner met ca. 100 bezoekers in Brussel op 10 oktober tijdens de *European Week of Regions and Cities* met een presentatie over de nieuwe editie van de Randstadmonitor door de auteur dr. Walter Manshanden van NEO Observatory en een bijdrage van Alison Hunter van de Economic and Public Policy Consultancy (EPPC),
- de bijeenkomsten in Flevoland (14 juni) en Utrecht (21 september) over de gevolgen van Brexit,
- het PS-forum over circulaire economie in Haarlem (13 april),
- de inspiratiebijeenkomst "Maak de cirkel rond" op de Dag van Europa (9 mei) in Utrecht over de circulaire economie (zie hieronder § 2.3.).

Ambitie 4: Via netwerken provincie Utrecht op de kaart zetten als een experimenteerruimte ('living lab') voor Healthy Urban Living en energietransitie.

Het Europese profiel van Utrecht als een experimenteerruimte ('living lab') voor *Healthy Urban Living* en energietransitie hebben wij versterkt middels de volgende activiteiten:

- Werkbezoek 'Utrecht Region' aan Brussel (zie hieronder § 2.1.)
- International event Healthy Urban Living (zie hieronder § 2.1.)
- Innovation Deal for Circular Economy van Smart Solar Charging (zie hieronder § 2.2.)
- Inspiratiebijeenkomst Circulaire Economie (zie hieronder § 2.3.)

- Uitbreiding van de brochure "[Smart Region: A real life testing ground for sustainable economic growth](#)" met drie nieuwe Utrechtse voorbeelden [Transition Lab Utrecht](#), [The New Granary](#), [Living Lab Utrecht New Centre](#)

Ambitie 5: [EFRO-middelen](#) optimaal inzetten voor innovatie en koolstofarme economie in het kader van de Strategische Agenda van de EBU.

In 2017 zijn zes projecten ingediend ten gunste van de regio Utrecht. Daarvan zijn twee projecten gehonoreerd, te weten iTop (EFRO-bijdrage € 322.073) en Neuroshirt (EFRO-bijdrage € 728.280). Zie verder hieronder § 2.3. Samen met het project Smart Solar Charging dat in 2016 is ingediend (EFRO-bijdrage € 1.474.000) komt de totale toegekende EFRO-bijdrage op € 2.524.353, oftewel 11% van het voor de provincie Utrecht beschikbare EFRO-budget. Dit heeft o.a. te maken met de in deze periode ingevoerde toetsing door een Randstedelijke Deskundige-commissie.

Ambitie 6: [POP3](#) optimaal inzetten voor natuur, water, verkaveling, jonge boeren, kennisoverdracht en innovatie.

In totaal is tot eind 2017 € 28,88 mln., oftewel 75%, van de beschikbare € 38,74 van de ELPO middelen opengesteld voor agrarisch natuur en waterbeheer, jonge landbouwers, niet productief PAS, niet productief water, samenwerking, trainingen en kennisoverdracht, fysieke investeringen, kavelruil en LEADER. Van de totaal opengestelde middelen inclusief de provinciale cofinanciering (€ 54,4 mln.) is 62% in december 2017 beschikbaar. Bij betrokkenen in het werkveld van de uitvoering worden veel knelpunten ervaren bij de uitvoering van het programma. Deze hangen samen met de complexiteit van de regeling, administratieve lasten en de verplichte cofinanciering van 50%.

Ambitie 7: Minstens evenveel Europese middelen als in de vorige collegeperiode, te weten € 2.750.000, binnenhalen voor provincie en regionale partners uit andere (dan EFRO en POP) fondsen en programma's.

In 2017 hebben we verkenningen uitgevoerd voor de financiering van het provinciale investeringsprogramma duurzame energie vanuit het subsidieprogramma ELENA (European Local ENergy Assistance) van de Europese Investeringsbank (EIB). De EIB heeft daarop de Gedeputeerde Staten uitgenodigd om een aanvraag in te dienen voor een ELENA subsidie.

We hebben ook de mogelijkheden van het Europese programma GEOTHERMICA verkend voor de financiering van het LEAN project: *Low cost Exploration And deriskiNg of geothermal plays*. LEAN levert kennis op over de geschiktheid van de ondergrond voor conventionele geothermie (2-3 km). Nadat het LEAN project bij GEOTHERMICA was ingediend en door naar de tweede fase van beoordeling, bleek een Nederlands subsidieprogramma toch geschikter, omdat tussentijds het project ontwikkeld is van onderzoeksproject naar demonstratieproject.

Verder hebben we in 2017 drie projecten goedgekeurd gekregen in het programma *Climate KIC: Climate Knowledge and innovation Community*. Eén project is in dit programma in 2017 door de eerste fase van beoordeling. Het mag in 2018 voor de tweede fase ingediend worden.

In totaal hebben we in de huidige collegeperiode tot en met 2017 de volgende Europese aanvragen goedgekeurd gekregen (buiten de programma's EFRO Kansen voor West II en POP3):

Project	EU-bijdrage
Scaling Cycling Innovations – Climate KIC Zie verder hieronder §2.5	€ 13.875
Circular Living Labs – Climate KIC Zie verder hieronder §2.3	€ 12.500
Business Challenge Utrecht – Climate KIC Zie verder hieronder §2.3	€ 10.000
ITS InterCor (CEF Transport) , Zie verder hieronder §2.5 .	€ 500.000
SUPER, supporting eco-innovation (Interreg Europe) , Zie verder hieronder §2.3 .	€ 201.000
* EMPHOS, cultureel ondernemerschap (Erasmus+)	€ 168.277
* DICHE, Digitale innovatie in culturele en erfgoed educatie (Erasmus+)	€ 111.418
* Linking the Lines (COSME)	€ 32.000
Totaal	€ 1.049.070
% doelstelling van € 2.750.000	38,15%

* De laatste drie projecten (met *) zijn goedgekeurd in 2015, zie § "Resultaten 2015" in Bijlage 2 van de [Europastrategie van de provincie Utrecht](#) (p.40).

2. OVERZICHT EUROPA-ACTIVITEITEN 2017 PER OPGAVE

De [Europastrategie](#) kent zes inhoudelijke, integrale opgaven:

1. Gezonde leefomgeving
2. Energietransitie
3. Economische ontwikkeling
4. Landelijk gebied en natuur
5. Mobiliteit en bereikbaarheid
6. Cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme

Hieronder vindt u per opgave een overzicht van de Europa-gerelateerde activiteiten van 2017.

Bij Europa-gerelateerde activiteiten van de provincie gaat het om:

- a) beïnvloeding, naleving en implementatie van [Europees beleid en regelgeving](#)
- b) gebruik van [Europese netwerken](#) en [kennisuitwisseling](#)
- c) [Europese profilering](#) van de provincie Utrecht (al dan niet in grotere verbanden zoals Randstad)
- d) benutting van [Europese financieringskansen](#)

2.1. GEZONDE LEEFOMGEVING

Werkbezoek 'Utrecht Region' aan Brussel (21 november)

Het college van Gedeputeerde Staten van Utrecht heeft op 21 november een werkbezoek aan Brussel gebracht samen met vertegenwoordigers van andere overheden, kennisinstellingen en bedrijven uit regio Utrecht, te weten: de gemeenten Utrecht en Amersfoort, de Hogeschool Utrecht, de Universiteit Utrecht, de Economic Board Utrecht, het Utrecht Science Park en Next Urban Mobility. De overkoepelende (lobby)boodschap en het programma van het werkbezoek zijn gezamenlijk met de Utrechtse partners voorbereid. Het doel van de reis was om Utrecht te profileren als [dé Europese living lab voor Healthy Urban Living](#): één van de meest competitieve en innovatieve regio's van Europa die met slimme oplossingen evenwicht houdt tussen groei en leefbaarheid. De regio kent een hoge concentratie van kennisinstellingen en een hoog opgeleide beroepsbevolking. De groei van de bevolking en van de economie zet het leefmilieu echter onder druk. Het gezond houden van bewoners in een verstedelijkte omgeving zien wij als een grote maatschappelijke opgave. Tegelijkertijd maakt de gezondheidgerelateerde bedrijvigheid inmiddels ongeveer een vijfde uit van de totale economie van onze regio. De helft van alle banen in Utrecht in 2050 zal gerelateerd zijn aan gezondheid.

Daarnaast hebben de bestuurders inzicht gekregen in de Brusselse arena door gesprekken te voeren met vertegenwoordigers van verschillende partijen: Europese Commissie, Europees Parlement, Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU en het Nederlandse lobbynetwerk: Huis van de Nederlandse Provincies, Regio Randstad, VNG en Neth-ER (de vereniging van het Nederlandse kennisveld in Brussel). Er is informatie uitgewisseld over relevante ontwikkelingen in Brussel op de thema's concurrentiekracht van Utrecht, Europese Fondsen na 2020, onderzoek en innovatie, smart mobility, Healthy Urban Living en Europees Regionaal Beleid.

Naast de gesprekken omvatte het programma een netwerklunch, een netwerkbordel en een netwerkdiner met Brusselse stakeholders. Het Princes Maxima Centrum en Smart Solar Charging bleken goed bekend bij de Europese Commissie. Tijdens een netwerkevent heeft Utrecht Region het Utrechtse concept Healthy Urban Living gepresenteerd met onder meer een [video](#). De pitches gingen onder andere over publiek-private samenwerking. Zoals de presentatie van hoogleraar Farmaceutische Wetenschappen Johan Garssen over de samenwerking tussen kennisinstellingen op Utrecht Science Park en voedingsmiddelenbedrijf Danone BV, die voor haar hoofdkantoor voor Utrecht heeft gekozen. Onderzoeker Harmen Zijp vond gehoor met zijn presentatie van het project 'Measure your city' in Amersfoort. In 'Meet je stad' doen inwoners drie jaar lang metingen in hun eigen leefomgeving naar de gevolgen van klimaatverandering in de stad Amersfoort.

Het is voor het eerst dat een dermate brede bestuurlijke delegatie uit de regio Utrecht Brussel bezocht. De Europese Commissie en andere partijen in Brussel stellen de samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen en het bedrijfsleven zeer op prijs. Het is daarom zeer positief dat Utrecht zich in een breed 'multiple-helix' verband in Brussel gepresenteerd heeft.

International event Healthy Urban Living (9-10 november)

Universitair Medisch Centrum Utrecht, RVO en *Enterprise Europe Network* organiseerden op 9 en 10 november 2017 het [International Matchmaking and Horizon2020 information event "Healthy Urban Living"](#). Deze dagen waren bedoeld voor mensen die op zoek zijn naar partners voor aanvragen van Europese subsidie (Horizon2020 en Eurostars) op het gebied van gezondheid en zorg. Bijvoorbeeld om nieuwe technologieën te ontwikkelen of onderzoek te doen naar gezonder (samen)leven en een gezondere leefomgeving. Het evenement bestond uit pitches, workshops en matchmaking gesprekken. Een ander doel van het event was om Utrecht internationaal te profileren als een Healthy Urban Living regio. De provincie heeft bijgedragen aan de productie van een [Utrecht-promotievideo over Healthy Utrecht Living](#) (die op 21 november ook tijdens het Utrechtse netwerkevent in Brussel is getoond).

Gedeputeerde Pennarts heeft ca. 150 deelnemers uit binnen- en buitenland namens de provincie Utrecht toesproken. Deze [vlog](#) en dit [filmpje](#) geven een impressie van de onderwerpen en deelnemers van het event.

Geen genade voor foute diesels

In het kader van de uitvoering van de motie 'Geen genade voor foute diesels' heeft gedeputeerde Pennarts op 1 februari 2017 met Europarlementariërs Gerben-Jan Gerbrandy (D66) en Bas Eickhout (GL) gesproken. Gerbrandy was co-rapporteur van de tijdelijke Commissie Emissies in de automobielandustrie (EMIS), oftewel 'Commissie Dieselgate', die de 'sjoemelsoftware' van autofabrikanten en de rol van politici heeft onderzocht. Eickhout is coördinator namens de Europese Groenen en heeft meegeschreven aan het rapport. Het conceptrapport van de onderzoekscmissie is 19 december 2016 gepubliceerd. Dit rapport bevat stevige kritiek op de Europese Commissie en de lidstaten, evenals aanbevelingen voor verbetering. Uit de gesprekken bleek dat acties van lokale overheden nut hebben. De burgemeesters van Londen en Parijs hebben zich heel actief opgesteld. Dat is belangrijk geweest voor het dossier.

Samen met het AIR netwerk hebben we vervolgens op 5 juni een brief gestuurd aan de Europese Commissie met het verzoek de aanbevelingen van de 'Commissie Dieselgate' over te nemen en de impact van de verhoogde uitstoot door diesels op de luchtkwaliteit in de lidstaten te onderzoeken. Met de invoering van de *Real Driving Emissions* testprocedure (RDE-test), waarvan het vierde en tevens laatste pakket in het najaar van 2017 is afgerond, en de toekomstige verordening voor markttoezicht en typegoedkeuring van motorvoertuigen en hun aanhangwagens, worden fabrikanten gedwongen emissiebestrijdingssystemen te ontwikkelen die onder normale praktijkomstandigheden afdoende blijven functioneren. [Marjon Plantinga, LFO-BMI]

AIR-netwerk en Partnership Luchtkwaliteit (EU Urban Agenda)

Op 1 februari 2017 was de gemeente Utrecht te gast in een bijeenkomst van het netwerk AIR waar wij, samen met de andere AIR regio's, regionale inbreng hebben geleverd. Voor de meeting waren alle leden van het AIR netwerk uitgenodigd: Baden-Württemberg, Catalunya, Comunidad de Madrid, Emilia-Romagna, Greater London, Hessen, Lombardia, North Rhine-Westphalia, Piemonte, Randstad, Steiermark, Veneto en Vlaanderen. De gemeente Utrecht heeft samen met Londen een toelichting gegeven op de voortgang in het Partnerschap Luchtkwaliteit (*Partnership for Air Quality*) in het kader van de Europese Urban Agenda met als doel input en ervaringen mee te krijgen voor de Action Plan van het Partnership. De [eerste conceptversie](#) van dit Action Plan is in juli gepubliceerd. Daarop hebben wij een reactie gestuurd, waarvan het belangrijkste punt was dat het grensoverschrijdende karakter van luchtverontreiniging beter benadrukt kon worden: luchtverontreiniging is een internationaal en geen lokaal probleem. Op 1 november 2017 is het [Final Draft Action Plan](#) gepubliceerd. Het rapport van het Partnership Luchtkwaliteit geeft een overzicht van de opbouw van de luchtverontreiniging in Europese steden, maatregelen en mogelijkheden voor verbetering op het gebied van regelgeving, financiering en kennis. [Marjon Plantinga, LFO-BMI]

Schone binnenvaart (CLINSH)

Het project [CLEan INland SHipping \(CLINSH\)](#) heeft als doel om de luchtverontreiniging in Europa door binnenvaart te verminderen. De proefprojecten richten zich op emissiereductietechnologieën, schonere brandstoffen en walstroomfaciliteiten. Provincie Zuid-Holland is de trekker. Provincie Utrecht is geen projectpartner, maar ondersteunt dit project en blijft als stakeholder aangesloten om over de meest actuele kennis voor een schonere binnenvaart te beschikken. CLINSH ontvangt voor 4 jaar Europese [LIFE](#)-subsidie.

In 2017 heeft CLINSH van 9 t/m 11 mei een stand gehad op de beurs *Maritime Industry* in Gorinchem om schippers te interesseren voor het project. De demonstratie is in juli van start gegaan met 30 schepen die door middel van een Europese aanbesteding zijn geselecteerd. Voor het project zijn de volgende twee selecties gemaakt:

a) 15 schepen die door de eigenaar worden uitgerust met emissiereducerende technologie of alternatieve brandstof. Dit zijn nabehandelingssysteem SCR-DPF, Fuel Water Emulsion, hybride installatie, Liquefied Natural Gas of Gas to Liquid Fuel.

b) 15 schepen die al varen met een emissie reducerende technologie of alternatieve brandstof.

Gedurende 1 tot 2 jaar wordt van de geselecteerde schepen continu de uitstoot aan boord gemeten. Dit levert waardevolle informatie op over de milieuprestaties én operationele kosten bij toepassing van de verschillende technieken. CLINSH heeft ook deelgenomen aan de *Connecting Europe Conference* in Tallinn op 21 en 22 september. [Joyce Klink, LFO]

Europese financieringskansen:

Financieringskans	Toelichting
Actieplan gezonde leefomgeving: verkenning Europese kansen	Zowel netwerken als Europese subsidies zijn verkend onder andere door deelname aan het <i>International Event Healthy Urban Living</i> . Er liggen verschillende mogelijkheden op dit gebied. De desbetreffende calls gaan in 2018 of 2019 open.
Schonere brandstoffen: verkenning waterstof bussen; verkenning andere waterstof toepassingen (Horizon 2020)	Eind 2019 moeten de EEV-bussen worden vervangen binnen de U-OVconcessie. In het kader van de provinciale zero emissie (ZE)-ambities hebben we daarom onderzocht of waterstoftechniek (inclusief financiering/subsidies) hiervoor in aanmerking zou komen. Op 3 februari 2017 heeft de provincie zich met een intentieverklaring aangemeld voor deelname aan de Europese call voor waterstofbussen Fuel Cells and Hydrogen Joint Undertaking (FCHJU) . Dit onder voorwaarde van de uitwerking

	<p>van een businesscase, waaraan is samengewerkt met regionale partijen. Uit de businesscase kwam echter naar voren dat de kosten van waterstofbussen 2x hoger zijn dan voor bijvoorbeeld batterijbussen. Ook qua milieuprestaties scoort deze techniek slechter. Daarom is dit projectidee geparkeerd. Voor de langere termijn (na 2023) is binnen de provincie Utrecht waterstof nog wel een kansrijke optie als vervanger van dieselbussen, zeker in perspectief van relatief lange streekbuslijnen. Daarom blijft de provincie Utrecht via de reguliere deelname aan CROW/IPO-kennisplatforms kennis over deze technologie vergaren. Zie ook de toelichting in § 2.5 hieronder. [Etienne Blokker, LFO-BMI]</p>
--	--

2.2. ENERGIETRANSITIE

Onderhandelingen over Innovation Deal for Circular Economy van Smart Solar Charging

Utrecht is via LomboXnet (Smart Solar Charging) betrokken bij de Europese *Innovation Deal 'From e-mobility to recycling: closing the loop of electric vehicle batteries'*. Doel van deze *Innovation Deal* is om in het kader van circulaire economie te kijken naar een tweede leven van batterijen van elektrische voertuigen. Bij deze *Innovation Deal* zijn de volgende partijen betrokken:

- bedrijven: LomboXnet (Smart Solar Charging), Renault-Nissan, Bouygues S.A.,
- Nederlandse overheden: ministerie van Infrastructuur & Waterstaat (zijdelings is het ministerie van economische zaken en klimaat ook betrokken), provincie Utrecht,
- Franse overheden: ministerie van Economische Zaken en
- De Europese Commissie: DG Research & Innovation, DG Environment en DG Energie.

Het afgelopen jaar is door de deelnemende partijen gezocht naar een compromistekst voor de Joint Declaration of Intent (JDI). Deze JDI is met veel moeite, m.n. vanuit de kant van DG Energie, tot stand gekomen. Op 22 december is de laatste conceptversie verschenen. De Europese Commissie heeft voorgesteld om op korte termijn de *Joint Declaration of Intent* de ondertekenen om in 2018 zo snel mogelijk aan de slag te gaan om de input te kunnen leveren t.b.v. het batterijen-recycling beleidstraject van de Europese Commissie waarmee dit project nu parallel gaat lopen. Het beoogde beleidseffect is dat de set van aanbevelingen die voortkomen uit de EU *Innovation Deal* uiteindelijk gebruikt kunnen worden als bron van inspiratie voor de invoering/voorstellen van wijzigingen in de regelgeving. Daarnaast kan het gebruikt worden als leidraad in de regelgeving, d.w.z. standaardisering, Europese normen. Deelname aan de EU *Innovation Deal* geeft positieve naamsbekendheid van Utrecht in Europa, het past als concreet voorbeeld in het kader van het Utrechtse profiel als Europese proeftuin voor *Healthy Urban Living*.

Inspiratiebijeenkomst Circulaire Economie (9 mei)

Zie hieronder § 2.3.

Verkenning Europese financieringskansen:

Financieringskans	Toelichting
Energietransitie uitvoeringsagenda: verkenning Europese mogelijkheden o.a. ELENA (Europese Investeringsbank), Horizon 2020 en Climate KIC	<p>ELENA (<i>European Local ENergy Assistance</i>) is een subsidieprogramma waarmee de Europese Investeringsbank (EIB) en de Europese Commissie steden en regionale overheden steunen bij de uitwerking van hun innovatieve investeringsprogramma's op het gebied van duurzame energie. In 2017 hebben wij de verkenningen uitgevoerd voor de aanwending van ELENA voor het provinciaal investeringsprogramma Duurzame Energie. Deze verkenningen hebben geresulteerd in een uitnodiging van de EIB aan GS om een ELENA aanvraag in te dienen. Het project heet EEEI-PU: <i>ELENA Energy Investment Program – Province of Utrecht</i>. De verwachting is dat de onderhandelingen voor deze subsidie afgerond worden in het voorjaar 2018.</p> <p>We hebben ook de mogelijkheden van het Europese programma GEOTHERMICA verkend voor de financiering van het LEAN project: <i>Low cost Exploration And derisking of geothermal plays</i>. LEAN levert kennis op over de geschiktheid van de ondergrond voor conventionele geothermie (2-3 km). Nadat het LEAN project bij GEOTHERMICA was ingediend en door naar de tweede fase van beoordeling, bleek een Nederlands subsidieprogramma toch geschikter, omdat tussentijds het project ontwikkeld is van onderzoeksproject naar demonstratieproject. Het bodemonderzoek binnen het project LEAN is aanvullend op het bodemonderzoek ten behoeve van ultradiepe geothermie (UDG, 6 km diep) en voorbereidingskosten voor verduurzaming van de warmtevoorziening die mogelijk gefinancierd worden met ELENA-subsidie. Deelname aan LEAN vergroot de kansen voor ultradiepe geothermie en het project GOUD (Geothermie Oost Utrecht Duurzaam, een UDG-initiatief van grote energiegebruikers in USP en Rijsweerd). [Hans Kraaij, LFO]</p>
Energieneutraal bouwen (Nul-op-de-meter)	<p>Naar aanleiding van een Climate KIC rapport opgesteld door o.a. TNO zijn er oriënterende gesprekken geweest.....?..... [Christa Docter, LFO]</p>

	De provincie is betrokken in het Climate KIC 2nd Skin project waarbij portiekwoningen gerenoveerd worden tot nul-op-de-meter woningen.
Energie-efficiëntie en opwekking	Zie hierboven de energietransitie.
Duurzame transformatie werklocaties	De financieringskansen worden in 2018 opnieuw bekeken.

2.3. ECONOMISCHE ONTWIKKELING

NB: Zoals in [Europastrategie](#) (p.12) vastgesteld, sluiten de opgaven 'Gezonde leefomgeving' en 'Energietransitie' aan bij de [Strategische Agenda 2013-2020](#) van de [Economic Board Utrecht](#) aan en hiermee dragen ook bij aan de opgave 'Economische ontwikkeling'.

Bijdrage aan lobby trajecten HNP-IPO over nieuw EU-cohesiebeleid (o.a. EFRO) na 2020

In 2017 hebben wij in het kader van het Interprovinciaal Overleg en het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel meegewerkt aan verschillende lobbytrajecten voor de Europese financieringsprogramma's na 2020. Op 21 maart 2017 hebben de Gedeputeerde Staten ingestemd met het gezamenlijk standpunt van het Rijk en de Nederlandse decentrale overheden over de hervorming van de Europese Structuur- en Investeringsfondsen (ESIF) na 2020, de zogenaamde "Non-paper hervorming ESI-fondsen". Het paper is tot stand gekomen in samenwerking tussen de decentrale overheden en de verschillende ministeries die verantwoordelijk zijn voor de structuurfondsen: provincies, gemeenten, waterschappen, Management Autoriteiten van de vier landsdelige EFRO-programma's, ministeries EZ, SZW, FIN, BZ en OCW. Het paper pleit voor de inhoudelijke en administratieve hervormingen die door Nederland wenselijk worden gevonden ten aanzien van de structuurfondsen voor de periode na 2020.

Inspiratiebijeenkomst Circulaire Economie (9 mei, de Dag van Europa)

Ter gelegenheid van de Dag van Europa heeft de provincie op 9 mei 2017 een inspiratiebijeenkomst georganiseerd over de circulaire economie "[Maak de cirkel rond!](#)". Vier inleiders hebben de [Europese](#), [nationale](#) en [regionale dimensie](#) van de transitie naar de circulaire economie toegelicht alsook de cruciale rol die innovatie daarbij speelt:

- Ruben Dekker, Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU
- Janneke van Veen, Europese Commissie, DG voor Onderzoek en innovatie
- Mari van Dreumel, Ministerie van Infrastructuur en Milieu
- Carolien van Hemel, Utrecht Sustainability Institute

Daarna gingen ze samen met twee vertegenwoordigers van het bedrijfsleven (Onoph Caron van E-laad en Michiel Schuurman van MVO Nederland) in een paneldiscussie. Ook vanuit het publiek, circa 80 vertegenwoordigers van overheden, bedrijven, kennisinstellingen en belangenorganisaties, is actief deelgenomen aan het gesprek over deze majeure uitdaging. De bijeenkomst is geopend door Mariëtte Pennarts als portefeuillehouder van Europa, strategie en milieu en afgesloten door gedeputeerde Pim van den Berg als portefeuillehouder economie en energietransitie. De Europese Commissie lanceerde al eind 2015 een actieplan voor de circulaire economie "Maak de cirkel rond" gevolgd door een omvangrijk pakket aan maatregelen. Het rijk lanceerde in september 2016 het Rijk-brede programma 'Nederland Circulair in 2050'. De provincie heeft een belangrijke rol als aanjager en facilitator van de verandering o.a. via haar ruimtelijke visie, stimulerings- en inkoopbeleid. Uiteindelijk gaat het om een fundamentele denk- en gedragsverandering van mensen, bedrijven en overheden. Als provincie Utrecht zetten we de eerste stappen op deze weg door ons inkoopbeleid aan te passen. Samen met het regionaal bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties hebben we in het kader van de Economic Board Utrecht een regionale economische visie ontwikkeld waarin de 'groene economie' een van de drie speerpunten is. Een belangrijk onderdeel van de transitie naar circulaire economie vormt de overgang naar energie van hernieuwbare bronnen. Deze 'energietransitie', een cruciale stap naar een kringlooeconomie, is een van de speerpunten van de provincie Utrecht.

Lancering *Regional Competitiveness Index* in Brussel

Op 27 februari 2017 publiceerde de Europese Commissie (EC) een nieuwe editie van de [Regional Competitiveness Index](#) (RCI). Daarin staat [Utrecht op de gedeelde tweede plaats](#), na Londen, en hiermee opnieuw in de absolute top van de meest concurrerende regio's in Europa. De index is tot stand gekomen op basis van meer dan 70 indicatoren. Deze hebben betrekking op onderwerpen zoals innovatie, bereikbaarheid, digitale infrastructuur, onderwijs, gezondheid en arbeidsmarkt. In twee eerdere edities van het onderzoek scoorde Utrecht nog een eerste plaats van de totaal 263 regio's. De Europese Commissie publiceert elke drie jaar de RCI. In de laatste twee edities (2010 en 2013) is de regio Utrecht de meest competitieve regio van Europa gebleken. Naar aanleiding van de ervaringen van de eerdere edities heeft de regio Utrecht zich al ruim van te voren voorbereid op het publicatiemoment. Onder de noemer Utrecht Region, hebben de provincie Utrecht (InvestUtrecht), gemeente Utrecht, gemeente Amersfoort, de Economic Board Utrecht, Utrecht Science Park en Utrecht Marketing het publicatiemoment aangegrepen om te laten zien hoe in Utrecht wordt samengewerkt aan maatschappelijke uitdagingen en hoe er continu gewerkt wordt aan het creëren van een gezonde en slimme leefomgeving. Gedeputeerde Van den Berg vertegenwoordigde 'Utrecht Region' tijdens de lancering in Brussel door op uitnodiging van de EC deel te nemen aan een paneldiscussie naar aanleiding van het verschijnen van deze publicatie.

CEMR werkgroep Public Services

We nemen deel aan de bijeenkomsten van de werkgroep Public Services van de [Council of European Municipalities and Regions \(CEMR\)](#). In de drie reguliere bijeenkomsten die in 2017 hebben plaatsgevonden zijn als thema's onder meer pre-commercial procurement, circulaire economie en deeleconomie aan de orde gekomen. De agenda van de bijeenkomsten wordt vooraf gedeeld met het netwerk van inkoopjuristen van de twaalf provincies zodat deze ook nog inbreng kunnen leveren voor de bijeenkomsten. Binnen de werkgroep wordt, los van de drie reguliere bijeenkomsten die in 2017 hebben plaatsgevonden, een CEMR position paper opgesteld over de toekomst van public services binnen de EU. In deze paper wordt nader ingegaan op onder meer de thema's staatssteun, Euro-pees aanbesteden, digitalisering en de deeleconomie. Het streven is om deze paper half 2018 voor akkoord voor te leggen aan het CEMR *Policy Committee*. [Maarten Rauws, BDV-UIT]

Project SUPER, supporting eco-innovation (voortgang)

Het [project SUPER, SUPporting Eco-innovation](#) beoogt het verbeteren van instrumenten om het MKB in de regio te ondersteunen bij het naar de markt brengen en internationaal uitrollen van duurzame innovaties. Voor de uitvoering van het project ontvangt de provincie Utrecht een Europese bijdrage van €201.000 uit het programma [Interreg Europe](#) en levert een eigen bijdrage van €35.000. Uitvoering vindt plaats in samenwerking met de Economic Board Utrecht. Het project is in mei 2016 gestart en loopt vijf jaar.

In 2017 zijn 19 interviews gedaan bij partijen die subsidie of andere steun hebben ontvangen om de ontwikkeling van het duurzame initiatief/project te ondersteunen. Hierbij gaat het om zowel financiële ondersteuning door bijvoorbeeld subsidie voor een haalbaarheidsonderzoek als niet financiële ondersteuning zoals endorsement door een overheid of toegang tot een podium of netwerk. Uit de interviews bleek dat men over het algemeen erg tevreden is met de ondersteuning die vanuit de provincie en EBU wordt geboden. De volgende stap in het SUPER project zal zijn dat partijen die ondersteuning bieden (support actors) worden geïnterviewd met als doel kansen voor verbetering van het bestaande instrumentarium te identificeren. Vervolgstap is dan dat voorstellen worden uitgewerkt waarmee instrumenten voor ondersteuning van eco-innovatieve bedrijven worden verbeterd. [Stef Roell, LFO-ECO].

EFRO-Programma Kansen voor West II 2014-2020

Partijen uit de provincie Utrecht kunnen binnen het Randstedelijke [EFRO-Programma Kansen voor West II](#) tot 2020 aanspraak maken op in totaal € 25 mln. uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en op € 3,8 mln. Rijkscofinanciering. Het Kansen voor West II-programma kent de volgende hoofddoelen:

- Innovatie
- Koolstofarme economie
- Stedelijke ontwikkeling (alleen binnen grote steden)

Vanuit Utrecht is het hele budget in één keer opengesteld en projecten worden beoordeeld in volgorde van indiening (geen calls). De projecten moeten voldoen aan de criteria van het Kansen voor West II-programma en tevens bijdragen aan de [Strategische Agenda](#) van de [Economic Board Utrecht](#) (EBU). De EBU speelt ook een belangrijke rol bij het scouten en initiëren van projecten.

In 2017 zijn zes projecten ingediend ten gunste van de regio Utrecht. Daarvan zijn twee projecten gehonoreerd, te weten iTop (EFRO-bijdrage € 322.073) en Neuroshirt (EFRO-bijdrage € 728.280). De overige vier projecten zijn vooralsnog als onvoldoende beoordeeld door de externe deskundigencommissie. De verwachting is dat zeker twee van de afgewezen projecten in 2018 opnieuw zullen indienen. Daarnaast zijn er circa 15 projecten in beeld die interesse hebben getoond in een eventuele EFRO-bijdrage en mogelijk ingediend gaan worden.

In het project iTop Technology werken NTrans Technologies BV, Universiteit Utrecht en het Hubrecht Instituut samen om een innovatieve manier van het transduceren van eiwitten en DNA in cellen te ontwikkelen ten behoeve van de zogenoemde "gen-editing" therapie. De nieuw in dit programma te ontwikkelen producten (iTOP kits) introduceren een methode die effectief is voor alle celtypen, zowel in vitro als in vivo. Bijkomend voordeel is dat er geen toxische hulpstoffen nodig zijn welke kunnen zorgen voor afbraak van de cellen.

De doelstelling van het samenwerkingsproject Neuroshirt van Elitac BV en het Universitair Medisch Centrum Utrecht is het ontwikkelen, testen en in de markt aanbieden van een oplossing ter ondersteuning van de neurochirurg bij het boren bij hersenoperaties.

In totaal is er tot nu toe 11% van het voor de provincie Utrecht bestemde EFRO-budget beschikt aan projecten. Dit heeft o.a. te maken met de in deze periode ingevoerde toetsing door een Randstedelijke Deskundigecommissie.

Europese financieringskansen:

Financieringskans	Toelichting
Uitvoering EFRO	Zie hierboven.
Circulaire economie	Er zijn twee kleine Climate KIC projecten in 2018 ingediend en afgerond: <i>Circular Living Labs</i> en <i>Business Challenge</i> Utrecht. <i>Circular Living Labs</i> gaat over business cases voor Living Labs op de campus waaronder <i>science gallery</i> . Business Challenge Utrecht is georganiseerd in het kader van de Week van de Duurzaamheid.

2.4. LANDELIJK GEBIED EN NATUUR

Provincies als 'gelijkwaardige partner' in EU-besluitvorming over Biodiversiteit

In 2016 heeft het Rijk ingestemd met een gelijkwaardige rol van provincies in de Europese onderhandelingen over de voor hen belangrijke, gedecentraliseerde dossier van biodiversiteit. In IPO-verband is besloten om de EU-Biodiversiteitsstrategie als pilot-dossier op te pakken om deze nieuwe rol te verkennen. Op 9 maart 2017 heeft het IPO-bestuur de interprovinciale en interbestuurlijke 'spelregels' vastgesteld om deze rol als gelijkwaardig partner goed te kunnen vervullen.

In 2017 hebben we in de IPO-werkgroep voor het EU dossier Biodiversiteit meegewerkt aan de nadere invulling van deze nieuwe rol van de provincies, onder andere, via de zitting namens IPO in de Stuurgroep Invasieve Exoten. Als onderdeel van de biodiversiteitsstrategie zijn de provincies nog wel nadrukkelijk betrokken bij de uitwerking van de uitvoering van de EU-lijsten met aangewezen soorten voor eliminatie en beheer van invasieve exoten. De provincies hebben in het kader van de decentralisatie van het natuurbeleid hiervoor de verantwoordelijkheid gekregen. In 2018 moet het beheer en eliminatieplan worden vastgesteld in samenspraak met rijk en andere maatschappelijke partners. [Wilma Timmers, LFO-NEL]

Bijdrage aan lobby trajecten HNP-IPO over nieuw EU-landbouwbeleid (o.a. POP) na 2020

In de IPO werkgroep landbouw is een position paper over het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) na 2020 opgesteld. Met dit position paper heeft de BAC Vitaal Platteland op 5, 6 en 7 oktober een bezoek aan Brussel gebracht. Daar is gesproken met vertegenwoordigers van Directoraat-generaal voor Landbouw en Plattelandsontwikkeling (DG AGRI), het Europees Parlement en de Copa-Cocega, vereniging van de twee belangrijkste agrarische koepels in de Europese Unie. Een afspraak is gemaakt dat IPO een aantal knelpunten/verbeterpunten voor GLB in een brief aan DG AGRI uitwerkt. [Jaap van Till, LFO-NEL]

Beëindiging lidmaatschap netwerk PURPLE

In het Bestuurlijk Overleg (BO) Regio Randstad op 8 december is besloten om het lidmaatschap van het netwerk PURPLE te beëindigen. PURPLE, het Peri-Urban Regions PLatform Europe, werd in 2004 mede door Regio Randstad opgericht om de aandacht voor peri-urbane gebieden binnen EU-beleid te vergroten. Aanvankelijk was de lobby via PURPLE succesvol en is men erin geslaagd de term 'peri-urbaan' terug te laten komen in allerlei Europese beleidsteksten. Hiermee werd het initiële lobbydoel gerealiseerd wat er mede om heeft geleid dat leden van PURPLE hun interesse voor het netwerk hebben verloren. Hoewel het doel, aandacht voor peri-urbane problematiek, nog altijd relevant is, is PURPLE hiervoor als vehikel steeds minder geschikt. Gezien de -zowel kwantitatief als kwalitatief- beperkte output, de alomtegenwoordige afnemende actieve betrokkenheid bij het netwerk en de onmogelijkheid daar binnen afzienbare termijn significante verbeteringen in aan te brengen, heeft het BO Regio Randstad besloten het lidmaatschap van PURPLE te beëindigen. [Jaap van Till, LFO-NEL]

Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) 2014-2020 uit het ELFPO

Binnen het [POP3](#) kunnen partijen uit de provincie Utrecht tot 2020 aanspraak maken op in totaal € 38,74 mln. uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) mits de provincie, waterschappen of gemeenten cofinanciering leveren. POP3 wordt via twee programma's met bijbehorende regelingen uitgevoerd: Provinciaal natuurbeleid en Agenda Vitaal Platteland.

➤ *Provinciaal natuurbeleid (natuurbeheer)*

Onder POP3-maatregel "Agro Milieu-Klimaatsteun/ agrarisch natuur en waterbeheer" worden de beheerplannen van 7 agrarische collectieven gefinancierd voor natuur- en waterbeheer.

➤ *Agenda Vitaal Platteland (investeringsprogramma)*

- Natuur: Voldoen aan de Kaderrichtlijn water, PAS- en Natura 2000-doelen.
- Landbouw: Het behouden en versterken van een economisch rendabele bedrijfsvoering, schaalvergroting afgestemd op de kwaliteit van het landschap, het versterken van de duurzaamheid en een aantrekkelijke leefomgeving en het versterken van de relatie tussen platteland en stad.
- Leefbaarheid en kleine kernen: Het realiseren van een gezondere en sterkere economische en sociale basis voor een vitaal platteland, inclusief de kleine kernen, waarbij de voorzieningen in overeenstemming zijn met de behoeften van bewoners en gebruikers.
- Stad – Landzone: recreatie, natuur, landbouw en gezondheid: In de stad-landzone de relatie tussen stad en platteland, met name de landbouw, versterken.

Voor de realisatie van deze doelen worden de volgende 4 POP3 maatregelen ingezet:

- Trainingen, workshops, ondernemerscoaching en demonstraties
- Investeringsactiva: Jonge landbouwers, duurzame landbouw, infrastructuur, water & het Programma Aanpak Stikstof (PAS)
- Samenwerken voor innovaties
- LEADER: Utrecht Oost en Weidse Veenweiden

Tot en met december 2017 zijn de volgende openstellingen inclusief provinciale cofinanciering:

Openstelling (in mln. euro)	Totaal openge- steld incl. cofi- nanciering PU	Waarvan ELFPO	Aantal aanvragers	Aangevraagd	Beschikt
agrarisch natuur en waterbeheer	29,66	14,83	nb	23,41	23,41
jonge landbouwers	0,825	0,42	38	nb	0,62
niet productief PAS	2,6	1,30	1	2,6	2,6
niet productief water	13,1	8,23	11	12,6	4,4
samenwerking	1,4	0,70	23	3,7	0,65
traingingen en kennisoverdracht	0,8	0,40	8	1,1	0,37
fysieke investeringen	1	0,50	24	1,84	0
kavelruil	1	0,50	8	2,35	0
LEADER uitvoering	0,8	0,40	0	0	0
LEADER samenwerking	1,6	0,80	5	0,39	0
LEADER aanjaag	1,6	0,80	2	1,5	1,5
Totaal	54,385	28,875	120	49,49	33,55

In totaal is tot eind 2017 € 28,88 mln., oftewel 75%, van de beschikbare € 38,74 van de ELPO middelen opgesteld. Van de totaal opengestelde middelen inclusief de provinciale cofinanciering (€ 54,4 mln.) is 62% in december 2017 beschikbaar. Bij betrokkenen in het werkveld van de uitvoering worden veel knelpunten ervaren bij de uitvoering van het programma. Deze hangen samen met de complexiteit van de regeling, administratieve lasten en de verplichte cofinanciering van 50%.

2.5. MOBILITEIT EN BEREIKBAARHEID

POLIS netwerk

In de 2^e helft van 2017 is de provincie Utrecht lid geworden van het Europese Polis netwerk te Brussel. Polis is het toonaangevende Europees kennisplatform voor steden en regionale samenwerkingsverbanden op het gebied van innovatie in verkeer en vervoer. Het netwerk geeft toegang tot belangrijke ontwikkelingen op het gebied van innovatief transport en mobiliteit. Het Polis netwerk kent de volgende thematische pijlers: [Environment and Health in Transport](#), [Mobility and Traffic Efficiency](#), [Transport Safety and Security](#) en [Social and Economic Aspects of Transport](#). Lidmaatschap past binnen het kader van positionering van de provincie en versterking van strategisch vermogen van de provincie Utrecht. Het netwerk biedt een uitgelezen kans voor de promotie van de Utrechtse oplossingen voor Smart Mobility & Intelligente Transportsystemen. Daarnaast wordt kennis gebracht en gehaald omdat samenwerken zowel regionaal, nationaal als Europees van belang is om mee te doen in de wereld van mobiliteit. In 2017 heeft de provincie deel genomen aan de [polis conferentie](#) (5-7 december 2017) waar de provincie een presentatie heeft verzorgd over regionale samenwerking in Midden Nederland ten behoeve van *smart mobility*. Ook hebben we deelgenomen aan de POLIS werkgroep 'Active travel for healthy cities' op 18 oktober tijdens *Autonomy* conferentie in Parijs over de toepassing van het fietsverkeersmodel om meerwaarde van fietsinfrastructuur in beeld te krijgen. Daarnaast heeft de provincie input geleverd aan *position papers* van Polis en een consultatie van de EC. [Gerard van Dijk, MOB-VEB]

Connecting Europe Conference (Tallinn)

Op 21 en 22 sept. heeft de provincie de conferentie *Connecting Europe* in Tallinn bijgewoond. Het was de belangrijkste bijeenkomst in 2017 op het gebied van mobiliteit en transport in de Europese Unie, gekoppeld aan de informele Ministeriële Raad Transport, tevens het grootste event van de Estse voorzitterschap van de Europese Raad. Provincie Utrecht heeft grote uitdagingen en hoge ambities op het gebied van mobiliteit. De technologische ontwikkelingen op het gebied van slimme, integrale mobiliteitsoplossingen gaan heel snel en kunnen met moeite gevolgd worden door beleid. De conferentie heeft de gelegenheid geboden om kennis te maken met de nieuwste beleids-trends, ook in de context van de discussies over het Meerjarig Financieel kader van de Unie (2020-2027). Belangrijkste beleidstrends, zoals tijdens de conferentie verwoord o.a. door Violeta Bulc, de Eurocommissaris voor Transport:

- belangrijkste uitdagingen: congestie (verlies productieve uren), milieuvervuiling en veiligheid,
- belang van samenhangend beleid op alle niveaus: EU, nationaal, regionaal en lokaal digitalisering van transport,
- multimodale en digitale mobiliteitsoplossingen,
- in transport systemen geïntegreerde kaartverkoop,
- zelfsturende auto's en treinen,

- voor 2040 moeten nieuwe mobiliteitsoplossingen gerealiseerd zijn waarin de mens en de natuurbescherming centraal staan,
- integrale benadering van mobiliteits- en milieuvraagstukken (bijv. de kwestie van energieopslag),
- fiets komt in zicht op de beleidsarena: er is over gesproken tijdens de vergadering van de ministers,
- verschuiving van subsidies naar (het faciliteren van) andere vormen van financiering,
- “blending” (mengen van verschillende soorten financiering),
- wel behoud van het subsidie-instrument voor de gevallen waar het noodzakelijk is,
- wettelijke kaders voor luchttransport (drones).

Conferentie Velo-City

Als side-programma van de internationale fietsconferentie Velo-City in juni heeft de provincie samen met gemeenten Houten, Utrecht en Veenendaal een excursie georganiseerd voor beleidsmakers. Hiermee heeft de provincie zich op de kaart gezet als voorloper op fietsinfrastructuur in Europa. In 2018 wordt verder gewerkt aan samenwerking op Europees niveau. [Herbert Tiemens, MOB-MOV]

Project ITS InterCor (voortgang)

De provincie ligt op koers binnen de Europese planning voor InterCor. Er is in overleg met Rijkswaterstaat een pilot opgezet voor het verbeteren van de doorstroming en de veiligheid op de A2 richting de Leidsche Rijntunnel. Bij deze pilot wordt ook gebruik gemaakt van de nieuwe technieken vanuit Beter Benutten Vervolg. Dit zorgt ervoor dat de pilot over een groter werkgebied kan worden uitgerold. Kern van de pilot is het gebruik van invehicle devices die de meest actuele informatie ontvangen vanuit weginfrastructuur en zodoende een gebalanceerde prioriteit aan het voertuig kan geven of over kan gaan tot advisering van alternatieve routes. In 2018 wordt gewerkt aan de technische realisatie en de start van de pilot. Planning is dat in het derde kwartaal van 2018 de pilot kan starten waarna deze één jaar zal lopen. [Jesse Ooijevaar, MOB-MOV]

Europese financieringskansen:

Financieringskans	Toelichting
Duurzaam aanbesteden OV: Waterstofbussen project verkennen en kennis uitwisselen over e-bussen.	Op 3 februari 2017 heeft de provincie zich met een intentieverklaring aangemeld voor deelname aan de Europese call voor waterstofbussen Fuel Cells and Hydrogen Joint Undertaking (FCHJU) . De provincie heeft dit gedaan in het kader de ambitie om via innovatie de busvloot (Zero Emissiebusvervoer; ZE) verder te verduurzamen per 2019, als een deel van de U-OV-busvloot vervangen moet worden. In het eind 2016 opgestelde Plan van Aanpak Zero Emissiebusvervoer is hiervoor een tijdspad uitgestippeld om in 2025 alle nieuwe bussen in de Provincie Utrecht volledig Zero Emissie te laten rijden. Een van de (technische) mogelijkheden hier toe is het vervangen van dieselbussen door waterstofbussen. Er is aansluiting gezocht bij een bestaande, gezamenlijke Beneluxbrede aanpak om een beroep te doen op de Europese FCHJU-subsidie. Door de provincie Utrecht is, in samenwerking met Qbuzz en andere partijen (Siemens, Stedin) een businesscase uitgewerkt voor de Utrechtse regio om dit al in 2019 te kunnen starten. Behalve naar de technische mogelijkheden, is ook bezien of waterstofbussen qua operationele inzetbaarheid en financiering (in aanschaf, exploitatie en dekking van de kosten) een goede optie vormen. Uit de businesscase is echter gekomen dat bij de aanschaf van 20 bussen er sprake is van een fors verschil ten opzichte van de exploitatie van dieselbussen en batterijbussen. Daarbij is er rekening mee gehouden dat alle beschikbare Europese en of mogelijke Rijks subsidiebijdragen worden uitgekeerd. Ook qua milieuprestaties scoort deze techniek slechter. Daarom is dit projectidee geparkeerd. Voor de langere termijn (na 2023) is binnen de Provincie Utrecht waterstof nog wel een kansrijke optie als vervanger van dieselbussen, zeker in perspectief van relatief lange streekbuslijnen. Daarom blijft de Provincie Utrecht via de reguliere deelname aan CROW/IPO-kennisplatforms kennis over deze technologie vergaren. Zie ook de toelichting in § 2.1 hierboven. [Jeroen Golstein, MOB-EXP]
Fietsen: verkennen innovatieve oplossing voor vlot, veilig en comfortabel fietsen bij het Climate KIC en in relatie tot (de follow-up vanaf 2018 van) het programma Recreatie om de Stad	De provincie heeft financiering ontvangen uit Climate KIC voor het project <i>Scaling cycling innovations</i> om nut- en noodzaakberekeningen voor fietsinvesteringen voortvloeiende uit het Mobiliteitsplan en het Realisatieplan Fiets beter te kunnen onderbouwen. In het project <i>Scaling cycling innovations</i> werkt de provincie Utrecht samen met Kopenhagen, Malmö en het adviesbureau TriVector aan het onderzoeken van de opschaalbaarheid van innovaties op fietsgebied. Het Climate KIC wil graag fietsinnovaties bevorderen en opschalen zodat alle regio's in Europa daar gebruik van kunnen maken.

2.6. CULTUUR, ERFGOED, RECREATIE EN TOERISME

Europa Nostra

Op de vooravond van 2018, het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed, heeft de provincie de mogelijkheden verkend om zich bij [Europa Nostra](#) (Latijn voor Ons Europa) aan te sluiten, een pan-Europese federatie van (niet-)gouvernementele en non-profitorganisaties uit 45 landen, die zich gezamenlijk inzetten voor het behoud van cultureel erfgoed. De federatie ondersteunt campagnes op nationaal en internationaal niveau die erop gericht zijn het belang van het culturele erfgoed in de kijker te plaatsen. Behalve met de Europese Unie onderhoudt Europa Nostra nauwe banden met de Raad van Europa en UNESCO. In samenwerking met de Europese Commissie organiseert Europa Nostra elk jaar de Europa Nostra Conservation Award, ofwel de prijs van de Europese Unie voor cultureel erfgoed. Begin 2006 werd Europa Nostra uitgekoren als het nieuwe coördinatiebureau voor de Open Monumentendagen. De activiteiten worden gecoördineerd vanuit het internationaal secretariaat, gevestigd in Den Haag, Nederland. In diverse Europese landen wordt het internationaal secretariaat in zijn taken ondersteund door nationale vertegenwoordigers. In 2018 zal de provincie mogelijk toetreden als partnerorganisatie tot Europa Nostra. [Jelmer Prins, LFO-CER]

Interreg Project InnoCastle (ingediend)

Het project heeft als doel het ontwikkelen van een regionaal actieplan voor het verbeteren van business cases en promotie van cultureel toerisme voor kastelen en buitenplaatsen. De aanvraag, die ook in de call van 2016 was ingediend en toen is afgewezen, is opnieuw ingediend in 2017 bij het programma Interreg Europe. Het is nog niet bekend of het project nu wel wordt gehonoreerd. De provincie Utrecht heeft de aanvraag gefaciliteerd en zal het project, mocht de herindiening succesvol blijken, volgen om te zien wat we er van kunnen leren. [Patricia Plaizier, LFO-CER]

Erasmus+ Project Keep on Reading (herindiening)

Het project heeft als doel het opzetten van innovatieve lesprogramma's om laaggeletterdheid onder werkenden terug te dringen, ter verbetering van hun baanzekerheid en maatschappelijke deelname. BiSC, uitvoeringsorganisatie voor bibliotheken, i.s.m. o.a. Bibliotheek Angstel, Vecht en Venen en Stichting Lezen en Schrijven heeft in 2016 de aanvraag gedaan bij het programma *Erasmus+*. De aanvraag is gefaciliteerd door de provincie. De aanvraag die in 2016 positief is beoordeeld maar afgewezen wegens uitputting van het budget. In 2017 is gewerkt aan een herindiening voor Keep on Reading. De nieuwe call gaat in 2018 open en de aanvraag zal dan opnieuw worden ingediend. [Charlotte de Lange, LFO-CER]

2018: Europees jaar voor cultureel erfgoed

De Europese Commissie heeft 2018 uitgeroepen tot het Europees jaar van het Cultureel Erfgoed. Inzet van Europa en Nederland is onder meer om bewustzijn over erfgoed, samenwerking in de sector en exploitatie van erfgoed te bevorderen. Er is een onderzoek uitgevoerd met landelijke en regionale partners om te bezien of de provincie Utrecht een verbindende rol kan oppakken om erfgoedactiviteiten en –locaties extra in beeld te brengen. Via allerlei evenementen en activiteiten in de provincie nodigen wij iedereen uit ons erfgoed te beleven of opnieuw te ontdekken in internationale context. Al eeuwenlang zijn Europese culturen verbonden met elkaar. We gaan in 2018 op zoek naar de verbindingen tussen het Utrechtse en het Europese erfgoed. Tevens worden er plannen ontwikkeld om de provinciale duurzaamheidsprijs in 2018 toe te kennen aan een erfgoedproject in het kader van het Europees jaar. [Patricia Plaizier, LFO-CER]

Verkenning Europese financieringskansen:

Financieringskans	Resultaat verkenning
Stimuleren ondernemerschap en financiële modellen culturele uitvoeringsorganisaties en beheer recreatiegebieden	Zie hierboven "Project InnoCastle". Het project is in 2017 opnieuw ingediend.
Erfgoed: verkenning financieringskansen voor duurzame energieoplossingen bij monumenten	Uit een nadere verkenning blijkt dat Europa weinig directe subsidiemogelijkheden biedt.
Vergroten publiekstoegankelijkheid erfgoed	Uit een nadere verkenning blijkt dat Europa weinig directe subsidiemogelijkheden biedt.
Cultuur: Creative Europe bijeenkomst organiseren	Provincie Utrecht was i.s.m. gemeente Utrecht en Dutch Culture initiatiefnemer van een voorlichtingsbijeenkomst op 19 januari 2017 over het programma Creative Europe, dat kansen biedt voor cultuurorganisaties. Uitgangspunt was dat ideeën die voortkwamen uit deze bijeenkomst door de provincie konden worden ondersteund mits deze zouden bijdragen aan de doelstellingen van de provincie uit het Coalitieakkoord. Er zijn geen verzoeken voor ondersteuning gekomen.
Toeristische/recreatieve	Het programma COSME biedt hiervoor inderdaad mogelijkheden, echter in 2017 is

Europese routes: COSME verkennen	ervoor gekozen om geen aanvraag in te dienen in verband met andere activiteiten. Waarschijnlijk komt er in de zomer van 2020 nog een call.
Duurzaam/koolstofarm toerisme	Uit een nadere verkenning blijkt dat Europa geen directe subsidiemogelijkheden biedt voor duurzaam of koolstofarm toerisme.
Betere recreatieve verbinding steden en landelijk gebied / Koppeling recreatie om de Stad met gezondheid en leefbaarheid	Uit een nadere verkenning blijkt dat Europa geen directe subsidiemogelijkheden biedt.
Overloop toeristen Amsterdam	Uit een nadere verkenning blijkt dat Europa geen directe subsidiemogelijkheden biedt
Stimuleren en ondersteunen regionale partijen bij programma's t.b.v. arbeidsmarkt: project "Keep on reading" opnieuw indienen.	Het afgelopen jaar is gewerkt aan een herindiening voor Keep on Reading. De nieuwe call gaat in 2018 open en de aanvraag zal dan opnieuw worden ingediend. De provincie ondersteunt dit project. [Charlotte de lange, LFO-CER]

3. ACCENTEN 2018

Bij de uitvoering van de [Europastrategie 2016-2019 »'In Verbinding' in Europa!«](#) leggen we in 2018 de volgende accenten:

EU BELEID & PROFILERING

Opgave	EU beleid en regelgeving, profilering, netwerken en kennisuitwisseling
1. Gezonde leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> • profilering van Utrecht als Europese living lab voor Healthy Urban Living • bijeenkomst luchtkwaliteit i.r.t. binnenvaart als onderdeel van Nijmegen Green Capital 2018 (12-13 april) • opening van de <i>European Green Week</i> in Utrecht met als thema 'green cities for a greener future' (21 mei) • aansluiting voor wat betreft de lobby voor waterzaken (o.a. de evaluatie van de Kaderrichtlijn Water over waterkwaliteit) bij de landelijke lobby via het IPO en het HNP • lobby in Europa i.h.k.v. de samenwerkingsagenda gezonde lucht
2. Energie-transitie	<ul style="list-style-type: none"> • ondertekening van de <i>Joint Declaration of Intent</i> over de Europese <i>Innovation Deal 'From e-mobility to recycling: closing the loop of electric vehicle batteries'</i> tussen o.a. LomboXnet (Smart Solar Charging) en de Europese Commissie (voorjaar)
3. Economische ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> • bijdrage aan lobby trajecten van het HNP en IPO over nieuw Europees cohesiebeleid (o.a. EFRO) na 2020
4. Landelijk gebied en natuur	<ul style="list-style-type: none"> • Bijdrage aan invulling van de nieuwe rol van de provincies als 'gelijkwaardige partner' in EU-besluitvorming over Biodiversiteit • Bijdrage aan lobby trajecten HNP-IPO over nieuw EU-landbouwbeleid (o.a. POP) na 2020
5. Mobiliteit en bereikbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • In 2018 neemt de provincie actief deel aan werkgroepen van het Polis netwerk over C-ITS, workshops vanuit de EC over smart mobility en regelgeving. Tevens wordt samenwerking gezocht met andere provincies zodat gezamenlijke standpunten ingebracht kunnen worden ten behoeve van thematische pijlers van het Polis netwerk: Environment and Health in Transport, Mobility and Traffic Efficiency, Transport Safety and Security en Social and Economic Aspects of Transport • Verdere samenwerking op Europees niveau op het gebied van de fiets.
6. Cultuur, erfgoed, toerisme en recreatie	<ul style="list-style-type: none"> • In 2018 vieren we met heel Europa het gevarieerde culturele erfgoed van Europa. Via allerlei evenementen en activiteiten in de provincie nodigen wij iedereen uit ons erfgoed te beleven of opnieuw te ontdekken in internationale context. We gaan in 2018 op zoek naar de verbindingen tussen het Utrechtse en het Europese erfgoed. • Besluitvorming over de toetreding als partnerorganisatie tot Europa Nostra.

EUROPESE FINANCIERINGSKANSEN

Opgave	Europese subsidiemogelijkheden
1. Gezonde leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Verkenning van de financieringskansen binnen het LIFE programma voor gezonde leefomgeving en water (drinkwater en waterbesparing). • Samen met de regio een specifieke call voor Healthy Urban Living verkennen binnen het programma Horizon2020
2. Energie-transitie	<ul style="list-style-type: none"> • ELENA subsidie aanvraag afronden en het project opstarten
3. Economische ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering EFRO-programma Kansen voor West II • Uitvoering project SUPER • Onderzoeken om mee te doen met een tweede fase indiening: Cities and Regions in the Circular Economy project van het Climate KIC. • De financieringskansen voor aanpak leegstand i.c.m. verduurzaming transformatiegebieden worden in 2018 opnieuw bekeken.
4. Landelijk gebied en natuur	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering Plattelandsontwikkelingsprogramma POP 3.
5. Mobiliteit en bereikbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • Technische realisatie en de start van de pilot i.k.v. project ITS InterCor. • Binnen het Climate KIC project Scaling Cycling Innovations wordt bekeken welke innovaties opgeschaald kunnen worden door verschillende steden en regio's in Europa. • Via het POLIS netwerk zoeken naar allianties met andere regio's in de EU om projecten te starten gericht op opschaling van Smart Mobility concepten, met name multimodale C-ITS toepassing, die aansluiten op onze opgave voor <i>Healthy Urban Living</i> (duurzame economische groei in een leefbare omgeving).
6. Cultuur, erfgoed, toerisme en recreatie	<ul style="list-style-type: none"> • herindiening van het project <i>Keep on Reading</i> bij het programma Erasmus+